

Чижова О.М. (м. Київ)

РОЗУМ, ПРАГМАТИЗМ ТА УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ СФЕРОЮ

Інтелект та розум є поняттями, які дуже часто пов'язуються з прагматизмом, тому, що в прагматизмі практична цінність знань означає їхню істинність. А як відомо, ефективність практичної реалізації тих чи інших політичних ідей та постулатів залежить від рівня застосування розумових та інтелектуальних прийомів. Саме їх застосування дає можливість прорахувати, спланувати, спрогнозувати можливий перебіг тих чи інших подій, і досягти набагато відчутніших результатів в соціальній сфері в порівнянні з реалізацією певних цілей без застосування розуму та інтелекту.

Прагматизм (*гр., справа, дія*) - це філософський напрям, за яким практична цінність знань означає їхню істинність.

Звідси політичний прагматизм - властивість політичної діяльності, за якої головним критерієм і чинником стає досягнення поставленої мети (нерідко за будь-яку ціну). Прагматизм характеризується жорсткістю, а іноді і використанням аморальних та протизаконних засобів, що далеко не завжди дає бажані наслідки. Політичний прагматизм часто протиставляють політичному ідеалізмові, але ідеалізм "на словах" у політиці поєднується з жорстким прагматизмом у практичній діяльності. Саме такою була внутрішня політика Радянської держави, коли проголошувалися найпривабливіші гасла, а на практиці було зроблено для досягнення тієї чи іншої конкретної мети.

Прагматизм як теоретична концепція виник у 70 - ті роки XIX ст. у США. Основоположником цього вчення був американський філософ та логік Ч.Пірс (1839 - 1914). За Пірсом, прагматизм - це готовність діяти особливим чином, що спирається на віру, прагнення до емоційного спокою, психологічного задоволення від подолання сумніву з метою забезпечення "зацікавленому суб'єкту" його цілеспрямованої діяльності. Доктрину прагматизму розробляли також У. Джемс, Дж. Дьюї, Ф.К. Шиллер, Дж. Г.Мід. Родоначальником політичного прагматизму вважається американський мислитель Дж. Дьюї (1859 — 1952), згідно з ученням якого еталоном людського досвіду виступає морально-політичний досвід. Однак, на думку вченого, в нашу епоху виявляється розрив між двома типами людського досвіду. Перший тип - це наука та її застосування до технологій, що досягли значних успіхів, а другий - майнові суперечності, війни, конфлікти у сфері соціально-політичного життя. Отже, ідея Дьюї полягає в тому, щоб метод, який виправдовує себе в науці, застосувати до соціально - політичних проблем, щоб рішення цих проблем визначалось не випадком, не авторитетом, не афектами, не власними інтересами, а розумом, інтелектом. Необхідно подолати розрив між наукою та цінностями, привести їх до

можливості єдності, яка б сприяла розвитку соціальної сфери, забезпечуючи їй наукове управління.

Отже, інтелект та розум є невідмінною складовою прагматичного напрямку, бо з погляду сьогодення політичний прагматизм, - це не тільки утилітарний підхід до повсякденних проблем, що відзначається вузьким практицизмом і одіозним отожденням істини з корисністю. Це насамперед теорія про доцільну діяльність людини у різних галузях, важливими принципами якої є: справа, потреба практичних дій, управління, матеріальний інтерес, вирішальна роль волі у здійсненні людського досвіду та ін. Головна позитивна ідея політичного прагматизму - необхідність діяти, не покладаючись на авторитет, на апіорні ідеї, на випадок тощо; шукати кращі способи та варіанти, випробовувати та перевіряти їх, відбирати найефективніші, приймати обґрунтовані рішення, тобто керуватися розумом. Суть демократії, демократичного суспільства, з позиції політичного прагматизму, полягає в умінні компетентно робити справу в процесі вільного необмеженого експериментування, зокрема в управлінні соціальною сферою.

Слід пам'ятати, що психологічні та біологічні елементи (мислення, темперамент, воля, пам'ять, стан психічного та фізичного здоров'я, стать, вік тощо) також здійснюють вплив на політичну поведінку людини, посилюючи управління та регулювання соціокультурною сферою.

Семигіна Т.В. (м. Київ)

МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Характерною особливістю сучасного етапу глобального розвитку є відхід від усталених форм економічної, соціальної, гуманітарної політики. Відбуваються не тільки радикальні зміни в соціальній сфері тих країн, які раніше відносили до так званого „другого світу“, але й у країнах традиційної демократії із добре розвинутою системою соціального забезпечення.

Частина дослідників стверджує, що глобалізація спричинює конвергенцію усіх моделей у бік неоліберального підходу, який передбачає мінімізацію державних витрат на соціальну сферу, плюралізм у наданні соціальних послуг, тобто розвиток приватного сектору в соціальній сфері тощо. Однак інші вважають, що національні традиції соціального забезпечення продовжують відігравати важливу роль у прийнятті рішень стосовно соціальних питань та реалізації соціальних програм Д. Розенберг доводить "одвічність процесу глобалізації, який розпочався задовго до становлення капіталізму як суспільної формації" [1].

Глобалістські та антиглобалістські рухи оперують, зазвичай, однаковими цифрами та даними, супроводжуючи їх протилежними коментарями. Однак становлення світоцілісності вже відбулося. Відомий

британський фахівець із соціальної політики Б. Дікон навіть стверджує, що на сучасному етапі світового економічного розвитку „будь-яка соціальна політика, що традиційно аналізувалася й реалізовувалась в межах однієї країни, набуває наднаціонального та транснаціонального характеру” [2].

Проведене автором дослідження моделей соціальної політики дев'яти держав світу (Великобританія, Німеччина, Швеція, США, Мексика, Бразилія, Японія, Нова Зеландія, Нігерія) дозволяє говорити, що в різних країнах існують спільні тенденції, а саме: розпочалася ерозія «класичних» моделей соціального забезпечення і традиційних поглядів на соціальну політику та надання соціальних послуг, орієнтація на роботу в громаді, посилення ролі наднаціональних утворень, яке виявляється в спробах уніфікації соціальної політики розвинутих держав та підштовхуванні національних урядів країн, що розвиваються, до впровадження таких соціальних програм, які б забезпечили базові потреби населення.

Разом із тим, приклади Мексики, Бразилії та Нігерії свідчать: сам по собі економічний потенціал чи природні багатства не спричинюють соціальний розвиток. Звісно, багатші країни можуть дозволити собі виділити більше ресурсів на соціальні програми, але лише в тому випадку, якщо такий перерозподіл прибутків ідеологічно та суспільно прийнятний. Зрештою, найбільші витрати на соціальну сферу (Швеція, Нова Зеландія) роблять далеко не економічно найпотужніші країни (США, Японія). Домінантою моделі соціальної політики, в основу якої покладено цінності соціальної справедливості, виступала й виступає повага до прав людини, зокрема, до її права на соціальне забезпечення та гармонійний розвиток.

Отже, світ був і залишається розмаїтим та багатогранним, навіть у соціальній сфері. Незважаючи на активну роль міжнародних організацій у стандартизації соціальної сфери, ситуація в кожній країні залишається до певної міри унікальною, детермінованою не тільки зовнішніми, але й внутрішніми чинниками.

Література:

1. *Rosenberg J.* The Follies of Globalization Theory. - London and New York: Verso, 2000. - 205 p.
2. *Deacon B.* Socially responsible globalization: The challenge for social security. Paper of the Year 2000 International Research Conference on Social Security. - Helsinki, 2000. - P.7.

Андрусенко О.В. (м. Київ)

УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ ВИХОВАННЯМ В УКРАЇНІ

Аналіз стану управлінського процесу в соціальному вихованні дає підстави зазначити, що суспільно-державні інституції України говорять про соціальне виховання, багато роблять у цій галузі, але їх зусилля є роз'єднаними. Прагнуть об'єднати свої зусилля Міністерство освіти і науки і

християнська церква, сім'я і школа, органи освіти і юридично-правові установи тощо. Однак їх наміри не знайшли ще необхідної теоретичної фундації, а базуються лише на прокламаціях гуманістичних ідеалів. Наприклад, Українська греко-католицька церква відповідно до Указу Президента, розробила "Пропозиції" у вигляді навчальних програм з питань викладання християнської етики в школах і ВУЗах та проведення комплексу заходів у справі виховної роботи з молоддю. Ці програми у вигляді етики, як залучення людини до загальнолюдських цінностей, знайшли місце у практичному прикладанні. Але деякі вищі учбові заклади підміняють високе моральне покликання людини наданням їй навичок та вмінь доброчинного ставлення до обов'язків. Як підсумок, маємо в учбових програмах варіант такого соціального виховання, який відводить лише декілька годин для студентів І-го курсу, з якогось невідомого предмету "етика-естетика", який покликаний виховувати в кращому випадку "вишуканого клерка". В той же час у доповіді Л.Д. Кучми до 12-ї річ. Незалежності України говориться про необхідність піднесення соціального виховання до височин гуманістичних традицій українського народу і підкреслюється необхідність здолання орієнтації на "маркет". Позитивними доробками в Україні, на мій погляд, є спільна робота по науково-теоретичним розробкам і виявлення практичних методів в реалізації соціального виховання МАУП (м. Київ) й УГКЦ. Тільки у 2003 р. ними спільно проведено декілька принципів науково-теоретичних і практичних конференцій: "Освіта. Наука. Виховання" (м. Ялта), "Морально-духовне здоров'я людини" (м. Маріуполь), "Морально-духовні традиції в історії України" (м. Тернопіль). Острозька Академія розробила науково-обґрунтовану методику залучення дітей до актуальних проблем сучасного соціального життя. Проводяться лекції, бесіди, знайомства з українськими традиціями. Однак, до цих пір матеріали в бібліотеках відсутні.

Звернемось до академічних установ, яким за визначенням пасувало б очолити управління соціальним вихованням, розробкою його науково-теоретичних підвалин. Українська Академія Педагогічних наук, її галузеві інститути разом з Національним Педагогічним Університетом ім.Драгоманова працюють над проблемами соціального виховання, але як показує знайомство з цими доробками, загальної концепції соціального виховання та управління ним немає.

В системі ВУЗів України, що фактично готує державно-громадську, соціально-культурну еліту, соціальному вихованню не приділяється належної уваги. В програмах фактично відсутні проблеми соціальної зорієнтованості освіти, забезпеченої, як методологічно, так і методично. Вакуум помітний не лише фахівцям. Зібравшись разом провідні викладачі ВУЗів та студенти в Київському Національному Лінгвістичному Університеті на Міжвузівській науково-практичній конференції "Освіта та педагогічна етика" 24-26 жовтня 2002 р. піддали різкій критиці стан соціального виховання в Україні.